

ANTONIO TIZZANO

FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA

Az ismertetés napja: 2004. március 25.¹

1. A jelen ügyben a Bíróságnak azt kell megállapítania, hogy a letelepedés szabadsága EK 43. cikkben tiltott korlátozásának minősülnek-e valamely tagállam olyan nemzeti jogszabályai, amelyek megtiltják az euróban vezetett látra szóló betétszámlák utáni kamat fizetését, abban a mértékben, amennyiben ezt az előbbi tagállamban egy másik tagállam jogi személye által alapított leányvállalatával szemben alkalmazzák.

I — Jogi háttér

A közösségi jog

2. A jelen ügy lényegében az EK-Szerződésnek a letelepedés szabadságára vonatkozó rendelkezéseit, különösen az EK 43. cikket érinti.

3. Ezen kívül meg kell még említeni a 2000/12/EK irányelvet is², amelyre — bár

nem kínál közvetlen megoldást a nemzeti bíróság által előterjesztett kérdésre — a Bíróság előtt tartott tárgyaláson többször is hivatkoztak.

4. Mindenekelőtt arra emlékeztetek, hogy az irányelv egységes szerkezetbe foglalja a letelepedés és a szolgáltatások nyújtásának szabadságára vonatkozó, az EK 43. és azt követő cikkeket végrehajtó korábbi rendelkezéseket a hitelintézetek ágazatában.

5. Az irányelv különösen azt írja elő, hogy kizárólag a valamely tagállam illetékes hatóságai által engedélyezett hitelintézetek folytathatják üzletszerűen a nyilvánosságtól betétek vagy egyéb visszafizetendő pénzeszközök átvételének tevékenységét (1., 3. és 4. cikk), valamint arról is rendelkezik, hogy azok a hitelintézetek, amelyek jogi személyiséggel rendelkeznek, és megfelelnek bizonyos harmonizált feltételeknek³, engedélyezett hitelintézeti tevékenységüket nem kizárólag az

1 — Eredeti nyelv: olasz.

2 — A hitelintézetek tevékenységének megkezdéséről és folytatásáról szóló 2000. március 20-i 2000/12/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 126., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 3. kötet, 272. o., a továbbiakban: a 2000/12 irányelv vagy az irányelv).

3 — Nevezetesen az alábbi területeken: indulótöke: 5. cikk; a hitelintézetek központi vezetősége és irodája: 6. cikk; a részvényesek és tagok: 7. cikk; üzleti terv: 8. cikk.

engedélyt kibocsátó állam területén folytathatják, ahol székhelyük is található, hanem bármely más tagállamban is jogi személyiséggel nem rendelkező fióktelepek létesítésével vagy szolgáltatásnyújtás útján az engedélyek kölcsönös elismerésének rendszere szerint (18. cikk).

A nemzeti jog

6. A code monétaire et financier (partie législative) (a francia monetáris és pénzügyi törvénykönyv, a továbbiakban: a monetáris törvény) L.312-3. cikke rendelkezik a látra szóló vagy az öt évnél rövidebb betétszámlákra vonatkozó szabályokról, az alábbiak szerint:

„Minden ellenkező értelmű rendelkezés ellenére tilos bármely hitelintézet számára, amely a nyilvánosságtól látra szóló vagy öt évnél rövidebb betéteket számlákra gyűjt, hogy bármilyen eszközzel e számlák után a gazdasági miniszter által vagy [a banki és pénzügyi szabályozó bizottság rendeletében] megállapítottnál⁴ magasabb kamatot fizessen”⁵.

4 — A 2003. augusztus 1-jei 2003-706. sz. törvény 46. III 2. cikke (kihirdette: Hivatalos Lap, 2003. augusztus 2.) törölte az L.312-3. cikkben a szögletes zárójelk között szereplő szöveget; azonban ugyanezen törvény 47. cikke elrendelte a banki szabályozó bizottság rendelkezéseinek hatályban maradását. Semmilyen, a jelen ügy jogi hátterét érintő lényegi módosítás nem történt, ahogyan ezt a francia kormány kifejezetten megerősítette a Bíróság által e vonatkozásban hozzá intézett kérdésére adott válaszában.

5 — Nem hivatalos fordítás.

7. A banki és pénzügyi szabályozó bizottság (a továbbiakban: a banki szabályozó bizottság) 86-13. sz. rendelete⁶ megtiltotta a kamat fizetését a látra szóló betétszámlák után⁷.

8. A tilalmat a Franciaországban lakóhellyel rendelkező jogalanyok euróban vezetett látra szóló betétszámláira kell alkalmazni.

II — A tényállás és az eljárás

9. A Sociétés CaixaBank France (a továbbiakban: CaixaBank France), a spanyol Caixa Holding társaság francia leányvállalata 2002 folyamán értesítette a banki szabályozó bizottságot arról a szándékáról, hogy be kíván vezetni a piacra egy látra szóló betétszámlát, amely után 1500 euró aktív egyenlegtől kezdve 2%-os kamatot fizet.

10. A bizottság 2002. április 16-i határozatával megtiltotta a CaixaBank France számára, hogy Franciaországban lakóhellyel rendelkező személyekkel új kamatozó látra szóló betétszámlára vonatkozó szerződéseket

6 — Lásd a fenti 4. lábjegyzetet.

7 — E bizottság 92-13. sz. rendelete a tilalmat később a más tagállamban székhellyel rendelkező bankok fióktelepeinek Franciaországban folytatott betétgyűjtő tevékenységére is kiterjesztette.

kössön, és felszólította, hogy a már létező szerződések esetében mondja fel a kamat fizetésére vonatkozó záradékokat.

13. A Bíróság előtt a CaixaBank France, a BNP Paribas és más, az alapügyben beavatkozóként részt vevő francia bankok, a francia kormány és a Bizottság tett észrevételeket.

11. A társaság megtámadta ezt a határozatot a Conseil d'État előtt elsősorban arra hivatkozva, hogy a tagállamban lakóhellyel rendelkezők látra szóló betétszámlái után fizetendő kamat tilalma ellentétes az EK-Szerződésnek a letelepedés szabadságára vonatkozó rendelkezéseivel.

III — Jogi elemzés

Az első kérdésről

12. A kérdés jelentőségét felismerve a Conseil d'État felfüggeszte az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

14. Erről a kérdésről az alábbiak szerint lehet összefoglalni a felek álláspontjait.

„1. Vajon a 2000. március 20-i 2000/12/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv vonatkozó rendelkezésének hiányában, a letelepedési szabadság korlátozását jelenti-e, ha valamely tagállam a területén jogszerűen létrehozott hitelintézetek számára megtiltja, hogy kamatot fizesse nek bizonyos látra szóló betétszámlák után?

15. A CaixaBank és a Bizottság lényegében úgy érvel, hogy a szóban forgó intézkedés alkalmazása akadályt jelentene a hitelintézeti tevékenység tényleges és jövedelmező folytatása előtt, amely akadályt tiltja a közösségi ítélkezési gyakorlat, különösen a Kraus-⁸, Gebhard-⁹ és Pfeiffer-ügyben¹⁰ hozott ítéletek által értelmezett EK 43. cikk, tekintettel azon érvekre, amelyeket adott esetben később fogok megvizsgálni.

2. Az első kérdésre adott igenlő válasz esetén milyen jellegűek azok a közérdekű okok, amelyek adott esetben indokolhatják ezt a korlátozást.”

8 — A C-19/92. sz. Kraus-ügyben 1993. március 31-én hozott ítélet (EBHT 1993., I-1663. o.).

9 — A C-55/94. sz. Gebhard-ügyben 1995. november 30-án hozott ítélet (EBHT 1995., I-4165. o.).

10 — A C-255/97. sz. Pfeiffer-ügyben 1999. május 11-én hozott ítélet (EBHT 1999., I-2835. o.).

16. A Bizottság emellett úgy véli, hogy a francia jogszabálynak az EK-Szerződéssel való összeegyeztethetőségét a más tagállamban letelepedett hitelintézeti fióktelepekre történő esetleges alkalmazása tekintetében is vizsgálni kell. A szóban forgó jogszabály e szempontból is ellentétes lenne a közösségi joggal, mivel sérti a fióktelepeknek a 2000/12 irányelvben előírt harmonizált rendszerét.

17. Franciaország és a beavatkozó francia bankok szerint ellenben az EK 43. cikk a Bíróság értelmezésében¹¹ lényegében a lakóhely vagy székhely szerinti tagállamot arra kötelezi, hogy az önálló vállalkozói tevékenységekhez való hozzáférés, és annak gyakorlása feltételei tekintetében biztosítsa más tagállamok állampolgárai számára is a saját állampolgárok számára garantált bánásmódot, megtiltván mindenfajta közvetlen vagy közvetett, illetve rejtett, a közösségi állampolgárok állampolgárságán alapuló hátrányos megkülönböztetést.

18. Mindenesetre a megkülönböztetés nélkül alkalmazandó nemzeti intézkedések kizárólag akkor képezik a letelepedés szabadságának korlátozását, ha a gazdasági tevékenység végzéséhez való hozzáférésre vonatkoznak, de nem abban az esetben, amikor kizárólag arra szorítkoznak, hogy a tevé-

kenység végzésének feltételeit szabályozzák úgy, mint a jelen ügyben¹².

19. A szóban forgóhoz hasonló intézkedés korlátozó hatásai túlságosan esetlegesek és közvetettek ahhoz, hogy azokat a letelepedés szabadságának az EK-Szerződést sértő korlátozásaként lehessen értékelni.

20. Ezek után rátérek az ügyről alkotott saját értékelésemre.

a) Bevezetés

21. Mindenekelőtt arra kell felhívnom a figyelmet, hogy a Conseil d'État azt kérdezi a Bíróságtól, hogy az EK-Szerződéssel ellentétes-e a vitatott intézkedésnek az eredetileg valamely más tagállamban letelepedett bank francia leányvállalatával szembeni alkalmazása. A releváns tényállás tehát a mozgás szabadságának gyakorlása önálló jogi személyiséggel rendelkező társaság, nevezetesen leányvállalat létrehozásával.

11 — Lásd a 197/84. sz. Steinhauser-ügyben 1985. június 18-án (EBHT 1985., 1819. o.), a C-111/91. sz., Bizottság kontra Luxemburg ügyben 1993. március 10-én (EBHT 1993., I-817. o.) és a C-168/91. sz., Konstantinidis-ügyben 1993. március 30-án (EBHT 1993., I-1191. o.) hozott ítéleteket.

12 — A bankok a munkavállalók vonatkozásában a C-415/93. sz. Bosman-ügyben 1995. december 15-én (EBHT 1995., I-4921. o.) és a C-190/98. sz. Graf-ügyben 2000. január 27-én (EBHT 2000., I-493. o.) hozott ítéletekre, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgása tekintetében pedig a C-384/93. sz., Alpine Investments ügyben 1995. május 10-én (EBHT 1995., I-1141. o.), a C-98/01. sz., Bizottság kontra Egyesült Királyság ügyben 2003. május 13-án (EBHT 2003., I-4641. o.) és a C-463/00. sz., Bizottság kontra Spanyolország (Golden Shares) ügyben 2003. május 13-án (EBHT 2003., I-4581. o.) hozott ítéletekre hivatkoznak.

22. A Bíróság válaszában tehát e tényállásra kell szorítkoznia. A Bizottságtól eltérően (a fenti 16. pont) ugyanis nem gondolom, hogy ki lehetne terjeszteni a kérdés tárgyát egészen addig, hogy magába foglalja a szóban forgó intézkedés feltételezett alkalmazását olyan bankkal szemben, amely hitelintézeti tevékenységét Franciaországban fióktelepen keresztül szándékozik folytatni. Ez a hipotézis, túl azon, hogy nem alkotja a nemzeti bíróság által előterjesztett kérdés tárgyát, még az e bíróság előtt folyamatban lévő jogvita megoldása szempontjából sem releváns.

b) A letelepedés szabadsága korlátozásának fogalmáról

23. Ezek után a kérdés érdemére térve először is azt állapítom meg, hogy a szóban forgó intézkedés, bár nem tárgya a hitelintézeti tevékenységekhez való hozzáférés szabályozása, hasonlóképpen fontos hatást gyakorol az említett tevékenységek folytatásának gazdasági körülményeire — amiben a felek bizonyos mértékben egyet is értenek. A szabályozás ugyanis kizárja, hogy egy fontos banki termék, azaz a látra szóló számlán elhelyezett betét kamatozzon, megnehezítvén így egyfelől a bankok közötti versenyt e termékfajta vonatkozásában, de lehetővé téve másfelől és párhuzamosan a banki alapszolgáltatások ingyenességét, ami egyébként potenciálisan veszteséghez vezethet.

24. A felek elsősorban abban nem értenek egyet, hogy az ilyen intézkedést lehet-e a hatásai miatt a letelepedési szabadság korlátozásának minősíteni, amikor azt az eredetileg más tagállamban letelepedett hitelintézet leányvállalatára alkalmazzák.

25. A CaixaBank France és a Bizottság ugyanis úgy érvel, hogy a belső piacon belüli mozgás szabadságának fogalma kiterjesztő értelmezés tárgyát képezte a közösségi ítélkezési gyakorlatban, legalábbis a Kraus- és a Gebhard-ügyben hozott ítéletekben. Ezen értelmezés alapján tilos minden olyan nemzeti intézkedés, amely — még ha állampolgárságon alapuló hátrányos megkülönböztetés nélkül is kerül alkalmazásra — akadályozhatja vagy kevésbé vonzóvá teheti az EK-Szerződésben garantált alapvető szabadságok közösségi polgárok részéről történő gyakorlását¹³.

26. Lényegében hasonló hatást eredményez, ha valamely nemzeti intézkedés csökkenti valamely gazdasági tevékenység jövedelmezőségét, ezzel kevésbé előnyösebbé téve annak végzését, akár leányvállalat alapítása útján is.

27. A CaixaBank France hozzáteszi, hogy az adott gazdasági tevékenység folytatására vonatkozó feltételek közösségi szintű harmo-

13 — Lásd a fent hivatkozott Kraus-ügyben hozott ítélet 32. pontját és a Gebhard-ügyben hozott ítélet 37. pontját.

nizációjának hiányában is az e tevékenység szabályozását elfogadni vagy fenntartani szándékozó tagállam *önmagában* korlátozza az olyan más tagállamból származó jogalanyok letelepedési szabadságát, ahol kevésbé korlátozó szabályozás van hatályban.

28. A francia bankok a maguk részéről kétségeket támasztottak az említett ítéletek tényleges jelentésével szemben: ha olvasásuk közben figyelembe vesszük azon ügyek körülményeit, amelyekben azokat hozták, az ítéletek lényegében olyan hátrányosan megkülönböztető intézkedésekkel szembeni kifogásokra szorítkoznak, amelyek *közvetlen hatást gyakorolnak* valamely független gazdasági tevékenységhez való *hozzáférésre*.

29. Részemről meg kell állapítanom, hogy a Bíróságnak a letelepedés szabadságára, és nagyobb általánosságban a gazdasági tevékenységet folytató személyeknek a belső piacon történő szabad mozgására vonatkozó ítélkezési gyakorlata nem teljesen egységes, tehát — amint ezt a jelen ügy is igazolja — eltérő, ha nem egyenesen ellentmondó értelmezéseket tartalmaz. Annak megállapításához, hogy az EK 43. cikknek melyik lehetséges olvasatát részesítsük előnyben, meg kell vizsgálni ezt az ítélkezési gyakorlatot, de ezelőtt az EK-Szerződés szövegére kell egy gyors pillantást vetnünk.

30. Az EK 43. cikk, amint ismeretes, két bekezdésből áll. Az első kimondja a „szabad

letelepedésre vonatkozó minden korlátozás” tilalmát, az „alábbiakban megállapított rendelkezéseknek megfelelően”.

31. A második bekezdés azon keret meghatározásakor, amelyben a tilalom kifejti hatását, megállapítja, hogy a szabad letelepedés „magában foglalja a jogot gazdasági tevékenység önálló vállalkozóként történő megkezdésére és folytatására, így különösen [...] társaságok alapítására és irányítására, a letelepedés országának joga által a saját állampolgáraitra előírt feltételek szerint”.

32. A hagyományos közösségi ítélkezési gyakorlat arra hajlott, hogy a nemzeti bánásmód elvében ismerje fel a letelepedés szabadságának lényegét¹⁴, és alapvetően ezzel azonosította a korlátozásoknak az EK 43. cikk első bekezdése szerinti tilalmát, valamint a gazdasági tevékenységek megkezdése és folytatása feltételeire vonatkozó, a második bekezdésben rögzített (közvetett vagy közvetlen) hátrányos megkülönböztetés tilalmát.

33. A Kraus-ügyben hozott ítélet óta azonban, amelyben olyan német intézkedésről született döntés, amely meghatározott formákhoz kötötte a külföldi képesítés elismerését, a Bíróság már szigorúbb feltételrendszert alkalmazott, mint a nemzeti

14 — Ebben az értelemben lásd különösen a 71/76. sz. Thieffry-ügyben 1977. április 28-án hozott ítélet (EBHT 1977., 765. o.) 19. pontját és a fent hivatkozott Steinhäuser-ügyben hozott ítélet 14. pontját.

bánásmóddal való azonosítás, és lényegében elismerte, hogy a nem hátrányosan megkülönböztető intézkedések is a szabad letelepedés korlátozását képezhetik.

34. A Bíróság ezen ítéletben szereplő elemzésében ugyanis — az esetleges hátrányos megkülönböztetésen túl — jelentőséget kap a nemzeti intézkedés azon hatása is, amely eltéríti a közösségi állampolgárokat a letelepedés szabadságának gyakorlásától.

35. A Bíróság e tekintetben tehát nem várja el, hogy a szóban forgó nemzeti intézkedésnek *közvetlen hatása* legyen valamely gazdasági tevékenység *megkezdésére* ahhoz, hogy ezt az intézkedést az EK-Szerződéssel ellentétes korlátozásnak lehessen minősíteni, a szóban forgó intézkedés ugyanis már abból az okból is az EK-Szerződés 52. cikke (jelenleg EK 43. cikk) szerinti lényegi korlátozásnak minősül, hogy negatív következményeket gyakorolhat a bizonyos szakmai tevékenységek *gyakorlásához fűződő gazdasági érdekekre*¹⁵.

15 — Lásd különösen a következőkben idézett 21. és 22. pontot: „21. [Az] olyan oklevél jogosultja, mint amilyen az alapeljárás tárgyát képezi, előnyös helyzetbe kerülhet szakmai tevékenysége gyakorlása során, amennyiben — rendelkezvén a szóban forgó diplomával — *magasabb jövedelemben vagy gyorsabb előmenetelben részesülhet*, sőt pályafutása során bizonyos különleges munkakörökhöz is hozzájuthat, amelyek különösen magas végzettségű személyek számára vannak fenntartva. 22. Ugyanígy a független vállalkozóként való letelepedést és különösen a megfelelő szakmai *tevékenység gyakorlását jelentősen megkönnyíti* a külföldön megszerzett olyan tudományos fokozatra való hivatkozás lehetősége, amely kiegészíti az elhelyezkedést lehetővé tevő nemzeti diplomát”. A kiemelés tőlem.

36. Azonban hangsúlyoznom kell, hogy a Kraus-ügyben hozott ítéletnek más olvasata is lehetséges, mivel az ilyen valóban szigorú feltételrendszer alkalmazását valójában inkább a konkrét ügy körülményei indokolhatták, mintsem az általános jellegű értelmezésre való törekvés.

37. Ezen eltérő értelmezési szemszögből tekintve tehát a Bíróságnak a Kraus-ügyben alkalmazott megközelítése a német jogrendnek az egyetemi képzést külföldön szerző személyeket sújtó jellegére adott magától értetődő reakció, amely szabályozás az ilyen képesítés jogi elismerése céljából a Németországban megszerzett képesítések esetében elő nem írt formáságot követelt meg.

38. Ugyanezt lehetne elmondani az ezt követő Gebhard- és az újabb keletű Mac Quen-¹⁶, illetve Payroll-ügyben hozott ítéletekről is¹⁷, amelyekben annak értékeléséről volt szó, hogy összeegyeztethetők-e az EK-Szerződéssel olyan nemzeti intézkedések, amelyek potenciálisan hátrányosan megkülönböztető módon közvetlenül korlátozták a szabályozott szakmai tevékenység megkezdését.

16 — A C-108/96. sz. Mac Quen-ügyben 2001. február 1-jén hozott ítélet (EBHT 2001., I-837. o.).

17 — A C-79/01. sz. Payroll-ügyben 2002. október 17-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-8923. o.).

39. Az is igaz azonban, hogy ezen ítéletekben a Bíróság a korlátozás eléggé tág fogalmát alkalmazza, és ebben az értelemben minősít minden rendelkezést, amelyek „a Szerződés által biztosított *alapvető szabadságok gyakorlását* esetleg korlátozzák [*korlátozhatják*] vagy legalábbis *kevésbé vonzóvá teszik*”¹⁸.

40. Ugyanezt a megfogalmazást alkalmazza a Bíróság a Pfeiffer-ügyben 1999-ben hozott ítéletében is¹⁹. Ebben az esetben azonban a fentebb említett precedensektől eltérően a Bíróság ezt a fogalmat a végsőkig elviszi, és a letelepedés szabadsága korlátozásának minősíti az olyan nemzeti intézkedést, amelynek a személyek szabad mozgására gyakorolt hatásai sem azonnaliak, sem pedig közvetlenek nem voltak.

41. Ebben az ügyben ugyanis a Bíróságnak arról kellett döntenie, hogy összeegyeztethető-e az EK-Szerződéssel a cégnevek összetévesztés elleni védelmére vonatkozó osztrák jogszabály. A jogvita tárgya elsősorban annak megtiltása volt, hogy egy német vállalkozás leányvállalata használhassa a Németországban már az anyavállalat által használt cégnevet, amely viszont alapvetően hasonlított egy versenytárs osztrák vállalat cégnevére.

42. A kérdéses intézkedés nem valamely gazdasági tevékenység, nevezetesen az élelmiszer-nagykereskedelem megkezdésére vonatkozott, a tevékenység ugyanis továbbra is nyitva állt minden nemzeti vagy külföldi szereplő előtt. A jogszabály egyébként sem közvetlenül, sem közvetett módon nem különböztette meg hátrányon azokat, akik éltek a letelepedés szabadságával, és nem bánt velük hátrányosabb módon, mint az eredetileg is ebben az államban letelepedett jogalanyokkal.

43. Mindennek ellenére a Bíróság az osztrák jogszabályt a letelepedés szabadságát korlátozó intézkedésnek minősítette — majd az ipari tulajdon védelmének érdeke által indokoltnak nyilvánította — mivel arra kötelezte a német vállalkozást és ennek osztrák leányvállalatát, hogy „saját tevékenységeinek megjelenítését a letelepedés helyétől függően eltérő módon valósítsa meg”²⁰.

44. Az ilyen precedens alapján azt lehetne vélni, ahogyan lényegében ezt a CaixaBank France teszi, hogy a letelepedés szabadságának korlátozását jelenti minden olyan nemzeti intézkedés, amely szűkíti egy meghatározott gazdasági tevékenység jövedelmezőségét, és bár közvetett módon, de kevésbé vonzóvá teszi a letelepedés szabadságának gyakorlását.

18 — A fent hivatkozott Gebhard-ügyben hozott ítélet 37. pontja.
A kiemelés tőlem.

19 — A fenti 10. lábjegyzetben hivatkozott ítélet.

20 — A fent hivatkozott Pfeiffer-ügyben hozott ítélet 20. pontja.

45. Azonban: ha *minden* olyan nemzeti intézkedés elvben tiltott, amely — az imént említett értelemben — sértheti a mozgás szabadságának gyakorlását, akkor valóban arra a következtetésre lehet jutni, hogy az adott gazdasági tevékenység tekintetében a hatályos nemzeti jogszabályok harmonizációjának hiányában az az állam, amely a legszigorúbb jogszabályokat fogadja el, automatikusan korlátozza a más tagállamokból származó jogalanyok letelepedési szabadságát.

46. A konkrét ügy esetében tehát ennek alapján azt a következtetést lehet levonni, hogy a szóban forgó francia rendelkezés, mivel a CaixaBank-csoportot arra kötelezte, hogy eltérő kereskedelmi stratégiákat alkalmazzon egyfelől francia leányvállalata, másfelől pedig az egyéb tagállamokban működő leányvállalatai és fióktelepei esetében, önmagában a letelepedés szabadságának az EK 43. cikkel ellentétes korlátozását valósította meg.

47. Számos egyéb ítéletében azonban a Bíróság nem alkalmaz ilyen szigorú feltételrendszert, hanem csak azokat a nemzeti intézkedéseket minősíti a személyek szabad mozgását korlátozóknak, amelyek *közvetlen módon akadályozzák* valamely gazdasági tevékenység megkezdését, vagy *lényegileg hátrányosan megkülönböztető jellegűek*, mivel sem jogilag, sem pedig ténylegesen nem garantálják a feltételek egyenlőségét valamely gazdasági tevékenység megkezdése vagy folytatása tekintetében.

48. Ebben az értelemben az Alpine Investments ügyben²¹ 1995-ben, a Perfili-ügyben 1996-ban²², a Futura Participations és Singer ügyben 1997-ben²³ és a Metallgesellschaft-ügyben 2001-ben²⁴ hozott ítéletekre lehet hivatkozni.

49. Különösen az Alpine Investments ügyben esik a hangsúly a *tevékenység megkezdésének közvetlen akadályával összefüggő* feltételre.

50. Ebben az ügyben olyan nemzeti jogszabályról volt szó, amely megtiltotta a Hollandiában letelepedett pénzügyi vállalkozásoknak, hogy telefont, különösen pedig „cold calling”-ot²⁵ alkalmazzanak a lehetséges ügyfeleikkel történő kapcsolatfelvételhez mind ezen ország, mind pedig más tagállamok területén.

51. A Bíróság szerint az ilyen tilalom, bár megkülönböztetés nélkül alkalmazandó, „alkalmas [volt] arra, hogy a határokon átnyúló szolgáltatásnyújtás szabadságát korlátozza”, mivel „megfoszt[otta] a szóban forgó piaci szereplőket a reklámtevékenység, valamint a más tagállambeli lehetséges ügyfelekkel történő kapcsolatfelvétel gyors és közvetlen módjától”²⁶.

21 — A fenti 12. lábjegyzetben hivatkozott ítélet.

22 — A C-177/94. sz. Perfili-ügyben 1996. február 1-jén hozott ítélet (EBHT 1996., I-161. o.).

23 — A C-250/95. sz., Futura Participations és Singer ügyben 1997. május 15-én hozott ítélet (EBHT 1997., I-2471. o.).

24 — A C-397/98. és C-410/98. sz., Metallgesellschaft és Hoechst egyesített ügyekben 2001. március 8-án hozott ítélet (EBHT 2001., I-1727. o.).

25 — A telefon olyan használatáról van szó, amikor potenciális ügyfeleknek szolgáltatásokat ajánlanak fel, anélkül hogy ez utóbbiak ehhez előzetesen hozzájárultak volna.

26 — A fent hivatkozott Alpine Investments ügyben hozott ítélet 28. pontja.

52. Az ismert Keck és Mithouard egyesített ügyekben hozott ítélet (amelyre részletesebben a 70. pontban térek vissza) elveinek analógia alapján történő lehetséges alkalmazásán alapuló kifogásra adott válaszként a Bíróság hangsúlyozta, hogy az „olyan tilalom, amely a jelen eljárásban szerepel, a szolgáltatást nyújtó letelepedési helye szerinti tagállamtól származik, és nem pusztán azokat az ajánlatokat érinti, amelyeket a szolgáltatást nyújtó személy azok számára tesz, akiknek a letelepedési helye ugyanabban a tagállamban van, vagy a szolgáltatás igénybevétele céljából ott tartózkodnak, hanem azokat az ajánlatokat is, amelyek más tagállamok területén lévő személyek felé irányulnak”. A Bíróság szerint ebből az következett, hogy ez a tilalom „közvetlenül meghatároz[ta] a többi tagállamban a szolgáltatások piacára történő bejutás lehetőségét”, és így „alkalmas [volt] a szolgáltatások közösségen belüli kereskedelmének akadályozására”²⁷.

53. Úgy tűnik, ez utóbbi pontosítással a Bíróság világossá tette: ahhoz, hogy a szolgáltatásnyújtás szabadságát akadályozza, a megkülönböztetés nélkül alkalmazandó nemzeti rendelkezésnek közvetlenül kell meghatároznia a más tagállamok szolgáltatási piacára való bejutás lehetőségét. Nem elegendő ugyanakkor e cél tekintetében annak a ténynek a megállapítása, hogy „más tagállamok kevésbé szigorú szabályokat alkalmaznak a saját területükön letelepedett hasonló szolgáltatásokat nyújtó személyek vonatkozásában”²⁸.

54. Az Alpine Investments ügyben hozott ítéletben található következtetésekhez hasonlókat vonhatunk le véleményem szerint a Bosman-ügyben 1995-ben²⁹, a Semeraro Casa Uno ügyben 1996-ban³⁰, a SETTG-ügyben 1997-ben³¹, a Zenatti-ügyben 1999-ben³² és a Graf-ügyben 2000-ben³³ hozott ítéletekből.

55. Különösen ez utóbbi, a Bíróság teljes ülésén hozott ítéletnek érdemes figyelmet szentelni. Olyan nemzeti rendelkezéseknek az EK-Szerződéssel való összeegyeztethetőségéről volt szó, amelyek potenciálisan akadályozhatták volna a munkavállaló azon választását, hogy munkahelyét elhagyva más munkahelyet fogadjon el egy másik tagállamban, mert az említett rendelkezések kizárták, hogy ebben a helyzetben a munkavállalót megillessse a végkielégítés, és így korlátozták az áthelyezés gazdasági előnyeit.

56. A Bíróság nem fogadta el azt az érvelést, amely az ilyen rendelkezésben a személyek belső piacon való szabad mozgásának akadályát látta. Az Alpine Investments ügyben hozott ítéletre mint precedensre hivatkozva a Bíróság kimondta azt az elvet, amely szerint „az olyan, akár megkülönböztetés nélkül hatályos nemzeti rendelkezések, amelyek megakadályozzák, hogy valamely tagállam állampolgára élhessen a mozgás szabadságának jogával, vagy azt kevésbé vonzóvá teszi”,

27 — 38. pont; a kiemelés tőlem.

28 — 27. pont. Ugyanebben az értelemben lásd a korábbi, 1/78. sz. Kenny-ügyben 1978. június 28-án hozott ítélet (EBHT 1978., 1489. o.) 18. pontját, a 185/78–204/78. sz., Van Dam en Zonen és társai egyesített ügyekben 1979. július 3-án hozott ítélet (EBHT 1979., 2345. o.) 10. pontját, a C-251/90. és C-252/90. sz., Wood és Cowie egyesített ügyekben 1992. május 7-én hozott ítélet (EBHT 1992., 1-2873. o.) 19. pontját, a C-379/92. sz. Peralta-ügyben 1994. július 14-én hozott ítélet (EBHT 1994., 1-3453. o.) 48. pontját és a fent hivatkozott Perfilli-ügyben hozott ítélet 17. pontját.

29 — A fenti 12. lábjegyzetben hivatkozott ítélet.

30 — A C-418/93., C-419/93., C-420/93., C-421/93., C-460/93., C-461/93., C-462/93., C-464/93., C-9/94., C-10/94., C-11/94., C-14/94., C-15/94., C-23/94., C-24/94. és C-332/94. sz., Semeraro Casa egyesített ügyekben 1996. június 20-án hozott ítélet (EBHT 1996., 1-2975. o.).

31 — A C-398/95. sz. SETTG-ügyben 1997. június 5-én hozott ítélet (EBHT 1997., 1-3091. o.).

32 — A C-67/98. sz. Zenatti-ügyben 1999. október 21-én hozott ítélet (EBHT 1999., 1-7289. o.).

33 — A fenti 12. lábjegyzetben hivatkozott ítélet.

e szabadság korlátozásának minősülnek, amely korlátozást az EK-Szerződés elvben tilt, amennyiben ezek a rendelkezések „[közvetlenül] *határozzák meg* a munkavállalóknak a munkaerő piacára való *bejutását*”³⁴. Ez nem következik be, ha a korlátozó hatás „túlságosan bizonytalan és közvetett körülménytől”³⁵ függ.

57. Mindezek után itt az ideje, hogy levonjuk az eddigi elemzésből a következtetéseket felidézvén a már az előzőekben tett azon megállapítást, amely szerint a hivatkozott ítélezési gyakorlat nem teljesen egységes, tehát mint éppen ebben az ügyben, ellentétes értékelésekhez is vezethet.

58. Ha ki akarom bontani ezt az ítélezési gyakorlatot, elsősorban azt állapítom meg,

34 — A fent hivatkozott Graf ítélet 23. pontja. A kiemelés tőlem. Az olasz változattal ellentétben a francia szövegben, akárcsak a többi nyelvi változatban sem található a „közvetlenül” határozószó; ugyanis ez olvasható: „[...] pour être aptes à constituer de telles entraves, il faut qu’elles conditionnent l’accès des travailleurs au marché du travail”. Arra is érdemes emlékeztetni, hogy ezt a feltételt a tényállásra alkalmazva a Bíróság különösen azt hangsúlyozta ki, hogy „egy olyan jogszabály, mint az alapeljárásban vitatott, nem [volt] alkalmas arra, hogy megakadályozza a munkavállalót abban, hogy munkaszerződését a célból szüntesse meg, hogy egy másik munkaadónál alkalmazotti minőségben végezzen munkát, sem arra, hogy ezt kevésbé vonzóvá tegye számára, tekintettel arra, hogy a végkielégítéshez való jog nem a munkavállaló azon döntésétől függ[ött], hogy marad-e vagy sem a jelenlegi munkaadójánál, hanem sokkal inkább egy jövőbeli és feltételezett eseménytől, vagyis a munkaszerződés sikeres felbontásától, anélkül hogy ez az ő kezdeményezésére történne, vagy neki félrható lenne” (24. pont).

35 — 25. pont. Az ügyben a Bíróság szerint az elbocsátás miatti végkielégítéshez való jog elvesztése „túlságosan bizonytalan és közvetett körülmény[nek bizonyult]” ahhoz, hogy a munkavállalók szabad mozgásának korlátozásaként lehetett volna minősíteni egy olyan jogszabályt, amely a munkaszerződésnek a munkavállaló részéről történt megszüntetéséhez nem fűzte ugyanazt a következményt, mint a szerződés olyan megszüntetéséhez, amely nem a munkavállaló kezdeményezésére történ, vagy az nem volt neki félrható”.

hogy eléggé nehéz az EK-Szerződéssel ellentétes korlátozásnak minősíteni olyan nemzeti rendelkezéseket, amelyek valamely gazdasági tevékenység folytatását úgy szabályozzák, hogy *nem határozzák meg közvetlen módon ennek megkezdését, és semmilyen hátrányos megkülönböztetést nem alkalmaznak* sem jogilag, sem pedig ténylegesen a nemzeti és a külföldi gazdasági szereplők között, csakis *azon tény miatt, hogy csökkentik e tevékenység gazdasági jövedelmezőségének lehetőségét.*

59. A hasonló értelmezés, amelyet bizonyos mértékben akár a fent hivatkozott Pfeiffer-ügyben hozott ítéletből is le lehetne vezetni, végül elsősorban a hatáskörök EK-Szerződésben rögzített rendszerének mondana ellent.

60. Ismeretes ugyanis, hogy a letelepedésre vonatkozó rendelkezések nem ruháztak a Közösségre általános hatáskört a tekintetben, hogy szabályozhassa az egyéni vállalkozói tevékenységeket. Ugyanis e rendelkezések meghagyták a vonatkozó tagállami hatásköröket, és arra szorítottak, hogy megtiltsák a letelepedéssel szembeni hátrányos megkülönböztetést és korlátozásokat, valamint pontosan megállapítsák a nemzeti jogszabályok összehangolásának közösségi hatásköreit (az EK-Szerződés 57. cikkének (1) és (2) bekezdése, jelenleg, módosítás után az EK 47. cikk (1) és (2) bekezdése).

61. Ahol nem történt meg ez a harmonizáció, a tagállamoknak elvben továbbra is hatáskörében áll, hogy hátrányos megkülönböztetéstől mentes intézkedésekkel szabályozzák a gazdasági tevékenységek folytatását.

62. Másodsorban ez az értelmezés lehetővé tenné — mind a nemzeti, mind pedig a külföldi — gazdasági szereplők számára, hogy visszaéljenek az EK 43. cikkel azért, hogy szembe tudjanak helyezkedni minden olyan nemzeti rendelkezéssel, amely pusztán valamely gazdasági tevékenység folytatásának szabályozása útján végső soron korlátozhatja a nyereség mértékét, és ezzel az adott gazdasági tevékenység folytatásához fűződő érdeket.

63. De ez azt jelentené, hogy az EK-Szerződést olyan célra használjuk, ami valójában nem a sajátja: nem olyan belső piac létrehozásáról lenne szó, ahol az egységes piacéhoz hasonló körülmények érvényesülnek, ahol a gazdasági szereplők szabadon mozoghatnak, hanem szabályok nélküli piac létrehozásáról. Vagy még inkább olyan piacról, ahol elvben tilosak a szabályok, kivéve a nyomós közérdekből szükséges és azzal arányos szabályokat.

64. Úgy tűnik, hogy nem ezt az utat kell követni.

65. Ugyanakkor szükségesnek tartom a közösségi ítélkezési gyakorlat azon különböző értelmezéseinek vizsgálatát, amelyek szerint a személyek szabad mozgásának korlátozására elméletileg alkalmas nemzeti intézkedések „akadályozhatják vagy kevésbé

vonzóvá tehetik az EK-Szerződésben biztosított szabadságok gyakorlását”, tehát e szabadságokat korlátozóknak csak bizonyos feltételek fennállása mellett minősülnek.

66. Különösképpen úgy vélem, hogy *amennyiben a hátrányos megkülönböztetés tilalmát tiszteletben tartják* — tehát valamely gazdasági tevékenység megkezdése és folytatása tekintetében *mind jogilag, mind ténylegesen* egyenlő feltételek állnak fenn — nem lehet az adott nemzeti intézkedést a személyek szabad mozgását korlátozóknak minősíteni, feltéve, hogy ez az intézkedés, tárgyát és hatásait is figyelembe véve, nem *határozza meg közvetlenül a piacra való bejutást*.

67. Ilyen értelmű következtetéseket közvetve vagy közvetlenül a fentebb vizsgált ítélkezési gyakorlat nagyobb részéből³⁶ is le lehet vonni, különösen pedig az Alpine Investments és a Graf-ügyben hozott ítéletek³⁷ lényegesek ebből a szempontból, amelyekben a Bíróság, bár a munkavállalók mozgására és a szolgáltatások nyújtására vonatkozó jogszabályokat kellett értelmeznie, a személyek szabad mozgásának jogterületére érvényes általános elvet fogalmazott meg, a letelepedés szabadságát is beleértve.

36 — A 48. és azt követő pontok.

37 — Az 55. és azt követő pontok.

68. Ez az értelmezési megközelítés véleményem szerint azt is lehetővé teszi, hogy a nemzeti piacok közös piaccá történő összeolvasztásának célját össze lehessen hangolni a tagállamoknak a gazdasági tevékenységek szabályozására irányuló általános hatásköre fennmaradásával.

69. Egyébként számomra is úgy tűnik, ahogyan azt a francia kormány és a beavatkozó bankok is helyesen hangsúlyozták, hogy az általam javasolt értékelési szempont a személyek szabad mozgásának jogterületén lehetővé teszi annak a jelentős fejlődésnek a figyelembevételét, amelyet az áruk szabad mozgására vonatkozó ítélkezési gyakorlat ért el az utóbbi tíz évben.

70. Felhívnám ugyanis a figyelmet arra, hogy az 1993-ban a Keck és Mithouard egyesített ügyekben hozott ítéletben³⁸ és az ezt követő, immár állandósult ítélkezési gyakorlat során a Bíróság megállapította, hogy a más tagállamokból származó termékek bizonyos értékesítési módokat tiltó nemzeti jogszabályok alárendelése nem képezi a tagállamok közötti kereskedelem akadályozását az EK 28. cikk értelmében, amennyiben ezek minden olyan érintett gazdasági szereplőre vonatkoznak, amely az adott állam területén tevékenykedik, és e jogszabályok mind jogilag, mind ténylegesen egyaránt vonatkoznak a nemzeti termékek és a más tagállamokból származó termékek forgalmazására³⁹.

38 — A C-267/91. és C-268/91. sz., Keck és Mithouard egyesített ügyekben 1993. november 24-én hozott ítélet (EBHT 1993., I-6097. o.).

39 — A fent hivatkozott Keck és Mithouard egyesített ügyekben hozott ítélet 16. pontja.

71. A Bíróság hozzáteszi, ennek az az indoka, hogy amennyiben e feltételek teljesülnek, az ilyen típusú szabályozásnak „a más tagállamból származó, az ezen állam által meghatározott követelményeknek megfelelő termékek értékesítésére” való alkalmazása *„nem akadályozza meg, vagy korlátozza jobban ezek [a más tagállamból származó termékek] piacra jutását, mint a nemzeti termékekét”*⁴⁰.

72. A Keck és Mithouard egyesített ügyekben hozott ítélet logikája tehát a *piacra jutás* és a hátrányos megkülönböztetés kettős kritériumában áll: az áruk szabad mozgását korlátozza minden olyan nemzeti rendelkezés, amely megakadályozza a más tagállamból származó termékek piacra jutását, vagy jobban korlátozza ezt, mint a nemzeti termékek esetében⁴¹.

73. Ha jobban megnézzük, a Keck és Mithouard egyesített ügyekben hozott ítélettől kezdődően az árukra vonatkozó ítélkezési gyakorlatban ugyanolyan jellegű feltételrend-

40 — A fent hivatkozott Keck és Mithouard egyesített ügyekben hozott ítélet 17. pontja. A kiemelés tőlem.

41 — Ebben az értelemben lásd többek között a fent hivatkozott Keck és Mithouard egyesített ügyekben hozott ítélet 17. pontja mellett a C-292/92. sz., Hünermund és társai ügyben 1993. december 15-én hozott ítélet (EBHT 1993., I-6787. o.) 21. pontját, a C-401/92. és C-402/92. sz., Tankstation 't Heukske és Boermans egyesített ügyekben 1994. június 2-án hozott ítélet (EBHT 1994., I-2199. o.) 12. pontját, a C-412/93. sz. Leclerc-Siplec-ügyben 1995. február 9-én hozott ítélet (EBHT 1995., I-179. o.) 21. pontját, a C-391/92. sz., Bizottság kontra Görögország ügyben 1995. június 29-én hozott ítélet (EBHT 1995., I-1621. o.) 13. pontját, a C-254/98. sz. TK-Heimdienst-ügyben 2000. január 13-án hozott ítélet (EBHT 2000., I-151. o.) 26. pontját és a C-405/98. sz., Gourmet International Products-ügyben 2001. március 8-án hozott ítélet (EBHT 2001., I-1795. o.) 18. pontját. Lásd ugyanebben az értelemben Fennelly főtanácsnoknak a fent hivatkozott 190/98. sz. Graf-ügyre vonatkozó indítványa 19. pontját. Végül lásd a C-322/01. sz., Deutscher Apothekerverband-ügyben 2003. december 11-én hozott ítélet (EBHT 2003., I-14887. o.) 67. és azt követő pontjait.

szer található, mint az ezt követően az Alpine Investments-⁴² és a Graf-ügyben hozott ítéletekben⁴³ a személyek szabad mozgására vonatkozóan.

74. Egyébként az ilyen feltételrendszer — amelyet lényegében már a személyek szabad mozgása vonatkozásában az utóbbi tíz évben hozott ítéletek is megerősítenek⁴⁴ — nem kerül semmiképpen ellentmondásba a Bíróságnak a Kraus- és Gebhard-ügyben hozott ítéletekben alkalmazott megközelítésével.

75. Ez a megközelítés ugyanis pontosítja a korlátozás azon fogalmának a kiterjedését, amelyet a hivatkozott ítéletek fogadtak el, de ennek szellemét nem vitatja. A fentebb javasolt pontosítás (66. pont) célja ugyanis kizárólag az, hogy elkerülhető legyen az, hogy e fogalom túlságosan általános megfogalmazásából a személyek szabad mozgásával ellentétes olvasatokra lehessen következtetni, amelyek oda vezethetnek, hogy korlátozásnak minősülnek azok az intézkedések is, amelyek e szabadságra tisztán elméletileg gyakorolnak hatást vagy egyébként is túlságosan bizonytalan, illetve közvetett módon.

42 — Lásd a fenti 49. és azt követő pontokat.

43 — Lásd a fenti 55. és azt követő pontokat.

44 — Lásd a fenti 44. és azt követő pontokat. Lásd ezen kívül a szövegben kiemelt megközelítéssel összeegyeztethető megközelítés kapcsán a C-208/00. sz. Überseering-ügyben 2002. november 5-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-9919. o.) 78. és azt követő pontjait (a piacra jutás teljes megtagadása), a C-436/00. sz. X és Y ügyben 2002. november 21-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-10829. o.) 36. és 67. pontját (közvetett hátrányos megkülönböztetés) és a C-243/01. sz., Gambelli és társai ügyben 2003. november 6-án hozott ítélet (EBHT 2003., I-13031. o.) 48. pontját (közvetett hátrányos megkülönböztetés).

76. Úgy tűnik tehát, összegzésképpen megállapítható, hogy általánosságban tekintve a letelepedés szabadságára vonatkozóan a tagállamok olyan nemzeti jogszabályai, amelyek a gazdasági tevékenységek gyakorlását szabályozzák, az EK-Szerződéssel ellentétes korlátozásoknak minősülnek, amennyiben az e szabadságot gyakorló gazdasági szereplők számára az adott tagállamban letelepedett gazdasági szereplőkhöz viszonyítva kedvezőtlenebb jogi vagy tényleges körülményeket teremtenek, vagy egyébként tárgyuk és hatásaik alapján közvetlenül meghatározzák piacra jutásukat.

c) A vitatott rendelkezés minősítése

77. Térjünk rá a jelen ügy tárgyát képező francia rendelkezés közelebbi vizsgálatára, tehát a látra szóló betétszámlák utáni kamatfizetés tilalmára valamely külföldi hitelintézetnek a CaixaBank France-hoz hasonló leányvállalata kapcsán.

78. A fentebb általánosságban felvázolt feltételrendszer fényében e rendelkezés vizsgálatának az alábbi logikai menetet kell követnie. Mindenekelőtt fel kell tenni a kérdést, hogy ez jogi szempontból hátrányosan megkülönböztető-e, illetve tárgyát képezi-e a hitelintézeti tevékenység megkezdése. Ha nem így van, azt kell megállapítani, hogy a rendelkezés mindezek ellenére nem hozza-e a hagyományosan a francia piacon

letelepedett és ott tevékenységet végző gazdasági szereplőkhöz viszonyítva *ténylegesen kedvezőtlenebb helyzetbe* ezeket a leányvállalatokat; végül pedig azt, hogy a rendelkezés egyébként — *hatásaira* figyelemmel — közvetlenül akadályozza-e a hitelpiacra jutást.

79. Mindenekelőtt azt jegyezném meg, hogy mindenképpen kizárható az, hogy a szóban forgó rendelkezés jogi szempontból hátrányosan megkülönböztető volna — és úgy tűnik, ebben a felek is alapvetően egyetértenek —, mert ez formai szempontból nem hozza a külföldi jogalanyokat a nemzeti jogalanyokhoz képest hátrányos helyzetbe a hitelintézeti tevékenység folytatásának feltételei terén.

80. A legalább ennyire lényeges második pont tekintetében kizárható, hogy a szóban forgó rendelkezés *tárgya* a hitelintézeti tevékenység megkezdésének szabályozása lenne.

81. Ismeretes ugyanis, hogy a hitelintézeti tevékenység megkezdése a 2000/12 irányelv⁴⁵ rendelkezéseinek értelmében a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóság által kibocsátott engedélyhez van kötve. Ezen engedély feltételeit a tagállamok írják elő a hivatkozott irányelv összehangolt feltételrendszerének átültetéseképpen, és meghatározott jogi forma, meghatározott társasági

tőke, a jelentékeny részesedéssel bíró tagok magatartására vonatkozó bizonyos követelmények stb. meglétére vonatkoznak (lásd a fenti 5. pontot és 3. lábjegyzetet).

82. A látra szóló folyószámlák kamatozásáról szóló jogszabály e feltételek közül egyet sem módosít, tekintve, hogy ez a hitelintézeti tevékenységnek a szükséges engedély birtokában lévő vállalkozás általi folytatásának egyik módozatát érinti.

83. Ezek után azonban a 77. pontban utolsóként említett két pontot is meg kell vizsgálni, tehát azt, hogy a szóban forgó intézkedés alkalmas-e arra, hogy külföldi bankok francia leányvállalatait *ténylegesen kedvezőtlenebb helyzetbe* hozza az eredetileg is Franciaországban letelepedett hitelintézetekhez viszonyítva, és ezért *lényegében* hátrányosan megkülönböztető vagy egyébként hatásaira figyelemmel közvetlenül akadályozza-e a hitelpiacra jutást.

84. Véleményem szerint az ilyen értékelés kimenetele azoktól a hatásoktól függ, amelyeket a szóban forgó rendelkezés konkrétan okozhat a francia hitelpiacon. Olyan tényleges értékelésről van tehát szó, amelyet elvben a nemzeti bíróságnak kellene elvégeznie⁴⁶.

45 — Lásd többek között a C-107/98. sz. Teckal-ügyben 1999. november 18-án hozott ítélet (EBHT 1999., I-8121. o.) 29. és 31. pontját, a C-318/98. sz. Fornasar és társai ügyben 2000. június 22-én hozott ítélet (EBHT 2000., I-4785. o.) 32. pontját és a C-412/01. sz. Traunfellner-ügyben 2003. október 16-án hozott ítélet (EBHT 2003., I-11941. o.) 21. pontját.

45 — Lásd a fenti 5. pontot.

85. E célból a nemzeti bíróságnak fel kell tennie a kérdést, hogy igaz-e az, amint azt lényegében a CaixaBank France és a Bizottság állítja, hogy a szóban forgó nemzeti intézkedés megakadályozza a külföldi bankok leányvállalatait a nyilvánosságtól történő betétek gyűjtése terén a hagyományosan Franciaországban letelepedett és kiterjedt fiókhálózattal rendelkező francia bankokkal szembeni hatékony verseny gyakorlásában, vagy éppen ellenkezően, adódnak egyéb jelentékeny versenylehetőségek ezen a piacon, ahogyan azt a francia kormány és a bankok állítják.

86. Különösképpen annak megállapításáról van szó, hogy léteznek-e a francia hitelpiacon egyéb, szabadon kamatoztatható betéti formák, amelyek vonatkozásában *ténylegesen* verseny folyhat a bankok között a nyilvánosságtól történő betétgyűjtés tekintetében.

87. Ha ugyanis nem így lenne, valamely külföldi bank leányvállalata, nem tudván tőkét szerezni a betétek gyűjtése által, arra kényszerülne, hogy a bankközi piachoz forduljon hitelintézeti tevékenységének finanszírozása céljából. Ez oda vezetne, hogy a hagyományosan Franciaországban letelepedett és a nyilvánosságtól történő betétgyűjtés piacán kiterjedt fiókhálózatuk következtében helyzeti előnyt élvező bankokhoz viszonyítva magasabb költségekkel kellene szembenéznie.

88. Ilyen esetben arra a következtetésre kell jutnunk, hogy a szóban forgó intézkedés olyan, amely a külföldi bankok leányvállalatait a francia bankokhoz viszonyítva *ténylegesen kedvezőtlenebb helyzetbe hozza*, és ezzel a letelepedés szabadságának az EK-Szerződés által tiltott korlátozását valósítja meg.

89. Emellett ebben a helyzetben, mivel tilos látra szóló kamatozó számlákat ajánlaniuk a piacon, ezeket a bankokat megfosztanák az egyetlen hatékony eszköztől, amellyel ügyfeleket szerezhetnének a francia piacon. Azt a következtetést kellene tehát levonnunk, hogy a szóban forgó rendelkezés arra is alkalmas, hogy *közvetlenül akadályozza a* külföldi bankok leányvállalatainak *piacra jutását*, és ebben a tekintetben is a letelepedés szabadságának az EK 43. cikk⁴⁷ szerinti korlátozását valósítja meg.

d) Végső megállapítások

90. Azt javaslom tehát, hogy a Bíróság a francia Conseil d'État által előterjesztett első

47 — A tényállásban a számlák utáni kamatfizetés tilalma valamilyen hasonló hatással bírna, mint a „cold calling” tilalma az Alpine Investments-ügyben hozott ítéletben (lásd a fenti 50. és azt követő pontokat). Ebben az ügyben, ahogyan láttuk, a tilalom „alkalmas[nak minősült] arra, hogy a határokon átnyúló szolgáltatásnyújtás szabadságát korlátozza”, mivel „megfoszt[ott]ja a szóban forgó piaci szereplőket a reklámtevékenység, valamint a más tagállambeli lehetséges ügyfelekkel történő kapcsolatfelvétel gyors és közvetlen módjától” (28. pont).

kérdésre olyan értelemben válaszoljon, hogy a tagállam valamely gazdasági tevékenységet szabályozó jogszabályai a letelepedés szabadságának az EK 43. cikk által elvben tiltott korlátozását valósítják meg, amennyiben olyan jellegűek, hogy az e szabadságot gyakorló gazdasági szereplőt az e tagállamban letelepedett gazdasági szereplőhöz viszonyítva kedvezőtlenebb jogi vagy tényleges helyzetbe hozzák, illetve egyébként tárgyak vagy hatásaik alapján közvetlenül meghatározzák a piacra jutásukat.

91. Az olyan nemzeti intézkedés, mint az euróban vezetett, látra szóló betétszámlák utáni kamatfizetés tilalma, a letelepedés szabadságának az EK 43. cikk által tiltott korlátozását valósítja meg, ha alkalmazása megfosztja a külföldi bankok leányvállalatait a nyilvánosságtól történő betétgyűjtés tekintetében a hagyományosan e területen letelepedett és kiterjedt fiókhálózzattal rendelkező bankokkal szembeni hatékony verseny lehetőségétől.

92. A nemzeti bíróság feladata ezen értékelés elvégzése, és különösen azt kell megvizsgálnia, hogy léteznek-e a francia hitelpiacon egyéb, szabadon kamatoztatható betéti formák, amelyek vonatkozásában ténylegesen verseny folyhat a bankok között a nyilvánosságtól történő betétgyűjtés terén.

A második kérdésről

93. Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság azt kívánja megtudni, hogy milyen közérdekű okok indokolhatják a letelepedés szabadságának olyan korlátozását, amely esetlegesen a szóban forgó nemzeti rendelkezés alkalmazásából következik.

94. Előrebocsátom, hogy a nemzeti és a közösségi bíróság határhátsági megosztásának keretében nem a Bíróság, hanem a nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik annak értékelése, hogy ez a korlátozás indokolt-e vagy sem, amennyiben a Bíróság megállapítja, hogy a szóban forgó nemzeti intézkedés az EK 43. cikk értelmében a letelepedés szabadsága korlátozásának minősül⁴⁸.

95. Ismeretes azonban, hogy a Bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről határozva — amennyiben szükséges — pontosításokkal szolgálhat és megjelölheti azokat az értelmezési kritériumokat, amelyek a nemzeti bíróságot az értékelés során vezethetik⁴⁹.

48 — A C-424/97. sz. Haim-ügyben 2000. július 4-én hozott ítélet (EBHT 2000., I-5123. o.) 58. pontja és a fent hivatkozott Payroll-ügyben hozott ítélet 29. pontja.

49 — Ugyanott.

96. E tekintetben mindenképpen emlékeztetni kell a nemzeti bíróságot arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint indokoltnak lehet tekinteni minden olyan nemzeti intézkedést, amely korlátozza a személyek mozgásának szabadságát, de ugyanakkor hatályos minden, a befogadó tagállam területén tevékenységet folytató személlyel vagy vállalkozással szemben, amennyiben megfelel a nyomós közérdek követelményének, feltevé, hogy alkalmas az általa elérni kívánt cél megvalósítására, és nem lép túl az annak megvalósításához szükséges mértéken⁵⁰.

97. Franciaország és a beavatkozó francia bankok lényegében azt állították, hogy a szóban forgó intézkedést a fogyasztók védelmén alapuló nyomós közérdek igazolja, és a francia kormány fontos gazdaságpolitikai döntéseinek egyik kifejeződése.

98. Különösen, ami a fogyasztók védelmét illeti, a szóban forgó tilalom eltörlése a számlák vezetési költségeinek lényeges emelkedésével járna. Következésképpen a bankok arra kényszerülnének, hogy a fogyasztóktól a jelenleg ingyenesen nyújtott banki szolgálta-

tások után térítést kérjenek, amely szolgáltatások között található a csekkek kibocsátása és a készpénz felvétele a bankautomatákból.

99. A látra szóló folyószámlák utáni kamatfizetés tilalma ráadásul — amint már említettem — pontos gazdaságpolitikai döntés kifejeződése, amelynek célja a közép- és hosszúlejáratú takarékosagra való ösztönzés, azért hogy az inflációt csökkentsék.

100. A CaixaBank France és a Bizottság szerint ezen érdekek nem alkalmasak a szóban forgó intézkedés igazolására. Mindenesetre az intézkedés nem egyeztethető össze az arányosság elvével.

101. Részemről azt jegyezném meg, hogy védelemre méltó célnak minősül mind a takarékosagra való ösztönzés, mind pedig a fogyasztók védelme, és a szóban forgó intézkedés valóban alkalmasnak tűnik e célok elérésére. Ugyanakkor úgy gondolom, hogy a francia jogalkotó által választott eszköz túllép a cél eléréséhez szükséges mértéken az alábbiakban részletezett okokból.

102. A hosszú lejáratú takarékosagra való ösztönzést illetően nem hinném, hogy az egyetlen használható eszköz a rövid lejáratú

50 — A fent hivatkozott Kraus-ügyben hozott ítélet 32. pontja, a Gebhard-ügyben hozott ítélet 37. pontja, a C-212/97. sz. Centros-ügyben 1999. március 9-én hozott ítélet (EBHT 1999., I-1459. o.) 34. pontja, a fent hivatkozott Pfeiffer-ügyben hozott ítélet 19. pontja, a Haim-ügyben hozott ítélet 57. pontja és a Payroll-ügyben hozott ítélet 28. pontja.

megtakarítások kamatozásának egyszerű tilalma lenne. Az olyan intézkedések, mint a látra szóló számlák esetében alkalmazandó kamat maximumának előírása vagy a közép- és hosszú távú befektetések ösztönzése — legalábbis első pillantásra — teljesen megfelelő alternatíváknak tűnnek.

103. A fogyasztóvédelmet illetően arra hajlok, hogy a CaixaBank France érvelésében osztozzam, amely szerint a fogyasztók védelme, az alapvető banki szolgáltatások ingyenességét megőrizve, kevésbé korlátozó jellegű eszközök segítségével is megfelelően biztosítható.

104. Ugyanis számomra is úgy tűnik, hogy e célból elegendő lenne, ha a bankok számára azt a kötelezettséget írják elő, hogy az ezt kérő ügyfelek számára nem kamatozó látra szóló számlát kínálnak ingyenes banki alapszolgáltatások mellett, lehetővé téve ugyanakkor e bankok számára, hogy kamatozó látra szóló számlákat is kínálnak adott esetben térítés ellenében nyújtott banki alapszolgáltatásokkal.

105. Ezek után ki kell emelnem, hogy nem a Bíróság hatásköre, hogy végleges döntést

hozzon ebben a tekintetben, mert a nemzeti bíróság feladata annak megállapítása, hogy a közösségi ítélkezési gyakorlat által meghatározott feltételeknek (lásd a fenti 96. pontot) eleget tettek-e az előttük folyó eljárásban.

106. Nincs kizárva, hogy a nemzeti bíróság előtt olyan körülmények vagy olyan érvek merülnek fel, amelyekre az előtte folyó eljárás tárgyát képező intézkedés igazolása céljából hivatkozni lehet. A jelen helyzetben azonban ismétlem, úgy tűnik, hogy a szóban forgó intézkedést nem igazolhatja olyan nyomós közérdek, mint a fogyasztók védelme és a takarékosagra való ösztönzés, mert az intézkedés túllép az e célok eléréséhez szükséges mértéken.

107. Ezért azt javaslom, hogy a Bíróság a francia Conseil d'État által előterjesztett második kérdésre olyan értelemben válaszoljon, hogy amennyiben a szóban forgóakhoz hasonló nemzeti intézkedések az EK 43. cikk értelmében korlátozzák a letelepedés szabadságát, a Bíróság előtt feltárt tények alapján megállapítható, hogy ezt a korlátozást nem igazolják az ügyben hivatkozott nyomós közérdekek, nevezetesen a fogyasztók védelme és a takarékosagra való ösztönzés.

IV — Véggövetkeztetések

108. A fentebb elmondottakra tekintettel azt indítványozom, hogy a Bíróság az alábbi értelemben válaszoljon a francia Conseil d'État által előterjesztett kérdésekre:

- „1) A tagállam valamely gazdasági tevékenységet szabályozó jogszabályai a letelepedés szabadságának az EK 43. cikk által elvben tiltott korlátozását valósítják meg, amennyiben olyan jellegűek, hogy az e szabadságot gyakorló gazdasági szereplőt az e tagállamban letelepedett gazdasági szereplőhöz viszonyítva kedvezőtlenebb jogi vagy tényleges helyzetbe hozzák, illetve egyébként tárgyak vagy hatásaik alapján közvetlenül meghatározzák a piaca jutásukat.

Az olyan nemzeti intézkedés, mint az euróban vezetett látra szóló betétszámlák utáni kamatfizetés tilalma, a letelepedés szabadságának az EK 43. cikk által tiltott korlátozását valósítja meg, ha alkalmazása megfosztja a külföldi bankok leányvállalatait a nyilvánosságtól történő betétgyűjtés tekintetében a hagyományosan e területen letelepedett, és kiterjedt fiókhálózattal rendelkező bankokkal szembeni hatékony verseny lehetőségétől.

A nemzeti bíróság feladata ezen értékelés elvégzése, és különösen azt kell megvizsgálnia, hogy léteznek-e a francia hitelpiacon egyéb, szabadon kamatoztatható betéti formák, amelyek vonatkozásában ténylegesen verseny folyhat a bankok között a nyilvánosságtól történő betétgyűjtés terén.

- 2) Amennyiben a szóban forgóakhoz hasonló nemzeti intézkedések az EK 43. cikk értelmében korlátozzák a letelepedés szabadságát, a Bíróság előtt feltárt tények alapján megállapítható, hogy ezt a korlátozást nem igazolják az ügyben hivatkozott nyomós közérdekek, nevezetesen a fogyasztók védelme és a takarékosagra való ösztönzés.”